

Helsingfors/Mariehamn 18.7.2018**Nr 22/18****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelser
30.5.2018, nr 116 och
118/2018.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 30.5.2018 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om biodrivmedel och flytande biobränsle samt om minskning av växthusgasutsläpp från vissa drivmedel (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen är en blankettlag, enligt vilken rikets lag om biodrivmedel och flytande biobränslen (FFS 393/2013, nedan biodrivmedelslagen) och rikets lag om minskning av växthusgasutsläppen under hela livscykeln från vissa drivmedel (FFS 170/2018, nedan växthusgaslagen) med vissa avvikelser görs tillämpliga i landskapet. Ändringar i den antagna rikslagstiftningen ska gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket om inte annat följer av landskapslagen. Biodrivmedelslagen innehåller bestämmelser om de krav som ska ställas på biodrivmedel och flytande biobränslen och hur verksamhetsutövaren ska visa att hållbarhetskriterierna uppfylls. Syftet med växthusgaslagen är att minska växthusgasutsläppen per energienhet under hela livscykeln från drivmedel som används i fordon, mobila maskiner, traktorer, insjöfartyg och fritidsbåtar. Enligt landskapslagstiftningen är Ålands energimyndighet övervaknings- och tillsynsmyndighet.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Landskapslagen gäller landskapets myndigheter, natur- och miljövård, jord- och skogsbruk, väg- och båttrafik samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten helt eller med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 10, 15, 21 och 22 punkterna i självstyrelselagen.

I landskapslagens 3 § anges att de förvaltningsuppgifter som enligt de antagna rikslagarna ankommer på energimyndigheten ska på Åland skötas av Ålands energimyndighet, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet, medan de förvaltningsuppgifter som ankommer på andra statliga myndigheter ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del uppgifterna faller inom landskapets behörighet. Dessa bestämmelser är till sitt innehåll vaga och kan leda till oklarhet vid tillämpningen på olika nivåer och medföra risk för administrativa komplikationer. Bestämmelserna är därför betänkliga med hänsyn till den enskildes rättsskydd och innebär en sådan oklarhet vid regleringen som inte är förenlig med god lagstiftning. Ålandsdelegationen och Högsta domstolen har i ett flertal tidigare utlåtanden gällande andra landskapslagar påtalat samma problemställning. Detta är således ett återkommande problem vid blankettlagstiftning och förutsätter rådgivning i landskapet. Bestämmelserna utgör det oaktat formellt sett inte en sådan överträdelse av lagstiftningsbehörigheten att de enligt Ålandsdelegationens mening på denna grund kan fällas.

Det som anförs ovan gäller även det vaga stadgandet i landskapslagens 4 § 1 mom. om att hänvisningar i den antagna rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

I 1 § i landskapslagen om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet intas en bestämmelse om att nämnda myndighet även ska sköta i landskapslagen avsedda tillsyns- och övervakningsuppgifter. Tillsynsbestämmelser har intagits i biodrivmedelslagens 5 kap. och i 12 § i växthusgaslagen. Med anledning av nämnda bestämmelser noteras att i landskapets behörighet ingår även att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen till-

kommer riket. Till den del dessa bestämmelser kan anses beröra rikets behörighet kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Detsamma gäller övriga bestämmelser i den antagna rikslagstiftningen som kan beröra grundrättigheterna, såsom tillsynsmyndigheternas rätt att få tillgång till samt lämna ut sekretessbelagda uppgifter. Ålandsdelegationen noterar särskilt att jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I den antagna rikslagstiftningen har nämnda grundlagsbestämmelse beaktats. I den nu aktuella landskapslagstiftningen har inte intagits några från rikslagstiftningen avvikande bestämmelser som skulle inverka på dessa grundlagsbestämmelser, varför de nu aktuella landskapslagarna inte föranleder några anmärkningar från grundlagssynpunkt. Denna slutsats gäller även i fråga om förutsättningarna för överföring av förvaltningsuppgifter till i biodrivmedelslagen avsedda kontrollörer (Grundlagens 124 §).

Med stöd av 19 § 3 mom. och 31 § i självstyrelselagen kan även statliga myndigheter påföras uppgifter inom ramen för sin allmänna behörighet.

I växthusgaslagen ingår bestämmelser om utlämnande av uppgifter till organ inom Europeiska unionen. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt utgör förhållandet till utländska makter riksbehörighet, med beaktande av bestämmelserna i lagens 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. Vid tillämpningen av landskapslagen bör det i självstyrelselagen stadgade förfarandet gällande beredningen av unionsärenden och kontakterna med Europeiska kommissionen följas.

Landskapslagens 5 § berättigar landskapsregeringen att inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som har utfärdats med stöd av rikslagstiftningen och som inte tillhör området för lag ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen bestämmer. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda förordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför

stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Enligt ordalydelsen är delegeringsstadgandet i landskapslagens 5 § vagt till den del det bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdas med stöd av rikslagstiftningen. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i landskapslagen, den antagna rikslagstiftningen samt på området gällande EU-rättsakter. Dessutom begränsas de ändringar som landskapsregeringen kan göra i förhållande till rikslagstiftningen genom att landskapsregeringen endast kan utfärda förordningar inom landskapets behörighet. Därtill avser stadgandet ändringar av författningar på förordningsnivå eller lägre nivå. Med beaktande av dessa omständigheter anser Ålandsdelegationen att delegeringsstadgandet uppfyller de krav som anges i självstyrelselagens 21 § 1 mom., som motsvarar grundlagens 80 § 1 mom.

Bestämmelserna om vite, förbud och andra tvångsmedel kan med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

I enlighet med 18 § 25 punkten i självstyrelselagen kan straffbestämmelserna intas i landskapslagstiftningen. I landskapets behörighet ingår härvid att i enlighet med biodrivmedelslagen inta bestämmelser om avstående från dömande till straff.

I växthusgaslagens 15 § har intagits bestämmelser om försummel-seavgift och i dess 16 § om påföljdsavgift. Bestämmelserna kan med stöd av 18 § 5 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Varken i växthusgaslagen eller landskapslagen har intagits några bestämmelser om vem dessa avgifter ska tillfalla. Med anledning härav, och eftersom den nu aktuella landskapslagstiftningen enligt beskrivningen ovan hänför sig till rättsområden som utgör landskapsbehörighet, tillfaller de avgifter som uppbärs på Åland landskapet. Avgiftsbestämmelserna i rikslagen har ansetts uppfylla kriterierna i grundlagens 80 § 1 mom. och 81 §.

Det ovan sagda gäller även i fråga om avgiftsbestämmelsen i biodrivmedelslagens 41 § 1 mom. Hänvisningen till lagen om grunderna för avgifter till staten torde i enlighet med hänvisningsbestämmelsen i landskapslagens 4 § 1 mom. avse landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet. Bestämmelsen i 41 § 2 mom. i biodrivmedelslagen om att dessa avgifter och kostnader är direkt utsökningsbara berör utsökningsväsendet, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkt, och är direkt tillämplig i landskapet. Detta gäller även beträffande bestämmelserna i rikslagstiftningen om verkställighet av domar och straff.

I landskapslagen har inte intagits några från den antagna rikslagstiftningen avvikande besvärsmåttbestämmelser. Härvid gäller besvärsmåttstadgandena i självstyrelselagens 25 och 26 §.

Landskapslagstiftningen gäller implementering av EU:s regelverk. Beträffande bedömningen av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk har en överenskommelse ingåtts 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet. Delegationen konstaterar att justitieministeriet beträffande de här aktuella landskapslagarna inte inkommit med en i överenskommelsen avsedd bedömning.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Delegationen har ovan i utlåtandet anfört anmärkningar beträffande landskapslagens 3 § och 4 § 1 mom., vilka dock inte påverkar behörighetsfördelningen. Tillämpningen av landskapslagen om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands energimyndighet förutsätter att även landskapslagen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare